

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
“КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ імені ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО”

КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

“АНГЛІЙСЬКА МОВА (ОСНОВНА, ПРАКТИЧНИЙ
КУРС)”

на тему: **ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКИХ**
ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИХ КОНСТРУКЦІЙ

Студента 3 курсу

Групи ЛА-11

спеціальності 035 “Філологія”

Козлова Ростислава Романовича

Науковий керівник –

канд. пед. наук, доцент Ващило О. В.

Кількість балів: _____ Оцінка _____

Члени комісії _____
(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 СЕМАНТИКА, КАУЗАТИВНІСТЬ, ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ КОНСТРУКЦІЇ.	4
1.1 Семантика, каузативність	4
1.2 Каузативні конструкції, каузативи	6
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	8
РОЗДІЛ 2 ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ КОНСТРУКЦІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	9
2.1 Причинно-наслідкові конструкції поза каузативом	9
2.2 Причинно-наслідкові конструкції в статтях	9
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	11
ВИСНОВКИ	12
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	13

ВСТУП

Курсова робота присвячена проблемі визначення функціонування причинно-наслідкових конструкцій в англійській мові.

Актуальність роботи полягає в сучасній зростаючій тенденції на дослідження мов з фокусом на семантику, функціонування її частин. Дослідження того, як ті чи інші мовні одиниці впливають на читача або слухача також є надзвичайно важливим у насиченій медіасфері сьогодення.

Метою дослідження є визначення функцій причинно-наслідкових конструкцій в англійській мові на матеріалі текстів статей в Інтернеті.

Досягнення поставленої мети вимагає виконання таких **завдань**:

- Визначити вагомість каузативності в рамках семантики;
- Визначити роль причинно-наслідкових конструкцій в рамках каузативності;
- Конкретизувати поняття причинно-наслідкових конструкцій;
- Визначити та описати функції причинно-наслідкових конструкцій в межах англомовних текстових матеріалів.

Об'єктом дослідження є причинно-наслідкові конструкції, а **предметом дослідження** є їх функціонування в англійській мові.

Матеріалом дослідження слугували англомовні статті на тематику технологій та науки з Інтернету через їх актуальність та відповідність сучасним нормам англійської мови.

Для досягнення мети було використано описовий, дедуктивний та індуктивний **методи дослідження**, а також аналіз.

Теоретична значущість дослідження полягає в систематизації знань про семантику та каузативність і встановлення зв'язків між ними. **Практичне значення дослідження** полягає в можливості використання його результатів для покращення розуміння впливу семантичних одиниць на читача публікацій.

Робота складається зі вступу, двох розділів, що містять по два підрозділи, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1 СЕМАНТИКА, КАУЗАТИВНІСТЬ, ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ КОНСТРУКЦІЇ.

1.1 Семантика, каузативність

Широко прийняте тлумачення терміну “семантика” — розділ лінгвістики, спрямований на вивчення змісту мови, значення мовних одиниць. [4]. Звісно, мова йде не лише про тлумачення слів, а про дещо ширше — про функціонування мовних одиниць.

Найменша мовна одиниця, яка має значення (семантичне та структурне) — фонема. Попри те, що фонема передається лише звуком, вона все одно несе в собі певний сенс та має функції. Фонемі можна трактувати як фрагменти, з яких складаються морфеми. На фонемах побудоване усне мовлення, адже навіть простий викрик певного звуку несе в собі інформацію; за допомогою фонем учасники діалогу розпізнають слова одне одного.

На наступному, вищому рівні стоять морфеми — мовленнєві одиниці, з яких складаються лексеми. Серед них існують корені та афікси. Корінь, як основна частина слова несе в собі його лексичне значення. Афікс, в свою чергу — допоміжна частина, модифікатор, який при додаванні до кореня змінює його значення.

За своїм визначенням, лексема — повністю самостійне слово з власною формою та значенням. За значенням їх можна поділити на два типи:

- Ті, що несуть лексичне значення, тобто описують предмети, явища, події і т. ін.
- Ті, що несуть граматичне значення і виконують допоміжну функцію в реченні.

З лексем складається речення — граматично цілісна одиниця мови, за допомогою якої можуть передаватися завершені думки. Речення схоже на термін з ширшим поняттям — висловлювання. Висловлювання є власне думкою, що

передається під час усного мовлення. На письмі не існує саме висловлювань, а лише їх репрезентації за допомогою слів, речень або текстів.

Надзвичайно важлива характеристика для висловлювання — це когеренція, тобто зв'язність між частинами мовленнєвого акту, яка дозволяє його учасникам чітко та правильно розуміти одне одного і спілкуватися ефективно.

Засоби когерентності поділяються на:

- Традиційно-граматичні
- Логічні
- Образні
- Композиційно-структурні
- Стилістичні
- Ритмотвірні [1]

До традиційно-граматичних засобів когерентності можна віднести каузативність, яка стала предметом досліджень численних праць у сфері лінгвістики. На думку І. В. Ступак, така зацікавленість темою спричинена сучасним підходом до мовних досліджень, а саме фокусуванням на функціонально-семантичних аспектах.

Розбіжності в тлумаченні тих чи інших явищ та категорій між галузями лінгвістики призводять до нечіткого й інколи суперечливого їх розуміння, як і у випадку з каузативністю [5]. Попри ці суперечливості, каузативність можна описати як семантичну категорію, себто групу слів і словосполучень, виокремлену за критерієм їх лексико-семантичного значення. У випадку каузативності, ця група вказує на причинно-наслідкові зв'язки між явищами та подіями. Цілком зрозуміло, що в мовленні вона виражається каузативними конструкціями, в основі яких лежать каузативні дієслова — власне, каузативи.

1.2 Каузативні конструкції, каузативи

З точки зору М. Шибатані, каузативні конструкції — ті, що вказують на каузативну ситуацію між двома подіями. Каузативною ситуація вважається, якщо одночасно виконуються наступні вимоги:

- Каузальна подія лежить на часовій лінії перед каузованою.
- Мовець переконаний, що каузована подія не могла би відбутися без каузальної [12].

Наприклад, речення *They asked him to leave* (Його попросили вийти) не можна вважати каузативним, адже читач не знає, чи каузальна подія *to ask* справді вплинула на і викликала *to leave*. І навпаки, речення *The sudden noise made him jump* (“Він підстрибнув від неочікуваного звуку”) — каузативне, тому що між подіями *to make* і *to jump* існують чіткий причинно-наслідковий зв'язок і визначена послідовність.

Каузативи мають низку критеріїв класифікації. Л. І. Куліков пропонує розрізняти їх за методом вираження причини-наслідку, тобто за граматичними особливостями. Так, вчений виділяє такі види каузативів:

- Морфологічні, де каузативна морфема — афікс, який приєднується до основного некаузативного слова.
- Синтаксичні, де каузативна морфема вільна і переважно виражена допоміжним дієсловом зі значенням “дозволяти”, “змушувати”, “спричиняти.”
- Лексичні — дієслова, лексичне значення яких вказує на каузативність попри відсутність каузативних маркерів.
- Лабільні дієслова — дієслова, які можуть бути або каузативними, або некаузативними без зміни форми залежно від контексту [8].

Інші ж науковці беруть особливості (лексичні, синтаксичні та семантичні) цих дієслів як основу для розподілу на такі групи:

- Залежно від рівня впливу каузатора — маніпулятивні та директивні.

- Залежно від рівня впливу каузатора — фактивні, пермісивні, прохібітивні та асистивні.
- Залежно від типу казувальної ситуації — навмисні та ненавмисні.
- Залежно від проміжку часу між подіями — прямі та непрямі.
- Залежно від напрямку каузативної дії — прямі та зворотні, або позитивні та негативні [2].

До того ж, пропонується і подальший розподіл каузативів у межах граматичних груп. Перифрастичні конструкції поділяються на синтаксичні та морфологічні за класифікацією Л. І. Кулікова, згаданою раніше.

Лексичні каузативи в цьому випадку поділяються на інхоативні, які вказують на початок тривалої дії, та суплетивні, тобто опозиційні пари дієслів, що мають пов'язані, але різні значення [3].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

На основі першого розділу можна зробити такі висновки:

1. Семантика — це розділ лінгвістики, який спрямований на вивчення змісту мови, значення мовних одиниць та їх функцій в мові.
2. У дискурсі сучасних мовознавчих досліджень важливе місце посідає вивчення мовних одиниць на основі їх функціонування. Одним з фокусів цих досліджень є каузативність і, відповідно, причинно-наслідкові конструкції.
3. Каузативність — семантична категорія, що вказує на причинно-наслідкові зв'язки.
4. Причинно-наслідкові конструкції позначають каузативність на письмі та в мовленні.
5. Каузативні конструкції мають граматичні, лексичні, семантичні та синтаксичні особливості, за якими їх можна класифікувати.

РОЗДІЛ 2 ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ КОНСТРУКЦІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

2.1 Причинно-наслідкові конструкції поза каузативом

В англійській мові такі конструкції можна побудувати за допомогою:

- Прийменників, напр.: *because of* — “через”, *by* — “завдяки.”
- Сполучників, напр.: *because* — “тому що”, *so* — “тож.”
- Підрядних речень, напр., *the reason why* — “причина, чому.”
- Сполучних прислівників, напр., (*therefore* — “тож.”
- Дієслів, напр., *cause* — “спричинити” [7].
- Ідіоматичних виразів, напр., *set in motion* — “дати поштовх.”

Як і було зазначено раніше, варто розглянути саме семантичну функцію мовних одиниць, що входять до категорії каузативності.

2.2 Причинно-наслідкові конструкції в статтях

Головна мета журналістики — забезпечити аудиторію якісною, легкою для розуміння інформацією, об’єктивними фактами про події на певному рівні локальності. Отже, журналістика тісно пов’язана з лінгвістикою, а саме із семантикою. Тому доречно буде проаналізувати статті в Інтернеті з точки зору функціонування в них причинно-наслідкових конструкцій. Саме сучасні статті взято через можливі стрімкі зміни в англійській мові, які можуть бути спричинені її розповсюдженістю.

Далі подано низку цитат, які містять причинно-наслідкові конструкції разом з аналізом кожної конструкції.

“*By integrating diverse data inputs, GPT-4o enables more dynamic and comprehensive customer support interactions*” [6] (Завдяки інтеграції різноманітних

вхідних даних, GPT-4o забезпечує більш динамічну та комплексну взаємодію з підтримкою клієнтів). У цьому випадку, прийменник лише вказує на спосіб (інтеграція даних) досягнення мети (забезпечення більш динамічної та комплексної взаємодії). Він жодним чином не передає ставлення автора до ситуації, таким чином надаючи уривку і статті в цілому професійності.

“*The realization that new technology had leapfrogged Siri **set in motion** the tech giant’s most significant reorganization in more than a decade*” (Усвідомлення того, що нова технологія випередила Siri, **дало поштовх** до найзначнішої реорганізації технологічного гіганта за останні десять років) [10]. Тут ідіоматичний вираз *set in motion* допомагає авторам акцентувати увагу на розмірі розпочатих змін. При цьому, речення залишається нейтральним у сенсі передачі ставлення журналістів до описаної події.

“*That afternoon [...] Dr. Sackett watched burning embers fall from a smoky sky **and** worried*” (Того дня, доктор Секетт спостерігала, як вуглинка падали із задимленого неба, **і** хвилювалась) [11]. Цей приклад цікавий тим, що з першого погляду може здатись, що сполучник *and* виконує лише функцію поєднання частин складносурядного речення. Однак, якщо звернути увагу на контекст речення, а саме на ці частини: вуглинка, які падають з неба, хвилювання, то зрозумілим стає той факт, що хвилювання спричинене пожежею. Отже, це причинно-наслідкова конструкція із сполучником сурядності.

“*All this activity **sparks** coronal mass ejections [...]*” (Вся ця активність спричиняє “запускає” викиди маси) [9]. Дієслово *spark* (дослів. — “запалити іскру”) тут використано у сенсі *cause* (“спричинити”), що надає вислову відтінок різкості, неочікуваності, а також наводить думки про вогонь і вибухи, що доречно у випадку статті про сонячні бурі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

На основі другого розділу можна зробити такі висновки:

1. В англійській мові існує значна кількість інструментів для утворення причинно-наслідкових конструкцій: прийменники, сполучники, підрядні речення, сполучні прислівники, дієслова, ідіоматичні вирази.
2. Між сферами лінгвістики та журналістики існує перетин, який дозволяє розглядати матеріали другої з точки зору першої.
3. Причинно-наслідкові конструкції мають лексичні, граматичні та семантичні функції.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження було:

1. Систематизовано знання про семантику, каузативність, каузативи та причинно-наслідкові конструкції, а також окреслено зв'язки між ними;
2. Визначено роль каузативності в семантиці, вказано на її значущість;
3. Визначено роль причинно-наслідкових конструкцій в рамках каузативності;
4. Встановлено поняття причинно-наслідкових конструкцій, надано їх класифікацію та способи вираження;
5. Також було проаналізовано низку англomовних статей з Інтернету, виявлено в них причинно-наслідкові конструкції та визначено їх функціонування. Виявлено, що причинно-наслідкові конструкції мають як граматичні, лексичні та семантичні функції.

Граматично ці конструкції слугують для підтримання цілісності речення та передачі зв'язків між його частинами;

Семантично вони підтримують когерентність тексту і дозволяють автору поєднувати думки в ціле, зрозуміле висловлювання;

Лексично конструкції можуть бути нейтральними, або надавати тексту відтінків, наводити читача на ті чи інші думки через асоціації.

Ці результати можуть бути корисними у подальшому дослідженні причинно-наслідкових конструкцій, наприклад, у порівнянні їх функціонування в англійській мові з іншими мовами. Також проведене дослідження може бути вагомим для вивчення впливу лексичних одиниць на читача статей в Інтернеті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карп М. А., Засоби когезії і когерентності у мультимодальному художньому прозовому тексті. Сучасні дослідження з іноземної філології : збірник наукових праць. Випуск І. Видавничий дім “Гельветика”, 2023. С. 46.
2. Куца М. О., Залужна О. О. Семантика об’єкта каузації в екзистенційних дієсловах із семою заперечення (на матеріалі англійської мови). Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса. Вінниця, 2019. Том 1. № 11. С. 63–64.
3. Левчук О. А., Малишевська К. Категорія каузативності та особливості її вираження в англійській мові. Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кам’янець-Подільський, 19 травня 2022 р. / редкол. Т.В. Калинюк (відп. ред.) та ін. Кам’янець-Подільський : Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. С. 54-55.
4. Селіванова О. О., Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. С. 70.
5. Ступак І. В. Семантика Каузативності. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету : збірник. Вип. 21, Ч. І. Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2014. С. 231.
6. Boyd E. Introducing GPT-4o: OpenAI’s new flagship multimodal model now in preview on Azure. URL : <https://azure.microsoft.com/en-us/blog/introducing-gpt-4o-openais-new-flagship-multimodal-model-now-in-preview-on-azure/> (дата звернення: 14.05.2024).
7. Expressing Cause and Effect : веб-сайт. URL: <https://langeek.co/en/grammar/course/1565/expressing-cause-and-effect> (дата звернення: 11.05.2024).
8. Kulikov L., Language Typology and Language Universals. Walter de Gruyter, Berlin, New York, 2001, P. 886-887.

9. Marichoux A., Bink A. URL :
https://thehill.com/homenews/nexstar_media_wire/4660590-why-you-may-get-another-chance-to-see-the-northern-lights-soon/ (дата звернення: 14.05.2024).
10. Mickle T., Chen B., Metz C. Apple Will Revamp Siri to Catch Up to Its Chatbot Competitors. URL :
<https://www.nytimes.com/2024/05/10/business/apple-siri-ai-chatgpt.html> (дата звернення: 14.05.2024).
11. Miller K., Erdenesanaa D. Alarmed by Climate Change, Astronomers Train Their Sights on Earth. URL :
<https://www.nytimes.com/2024/05/14/science/astronomy-climate-change.html> (дата звернення: 14.05.2024).
12. Shibatani M., The grammar of causative constructions: A conspectus. BRILL, 1976, P. 1-2.